

Cenzural: CORNELIU SALÇA.

Anul IV.

Aiud, 10 Noevmvrîe 1928.

No. 35.

Amicul Școalei

Revistă pedagogică — culturală — socială.

Organul oficial al Revizoratului școlar, al Comitetului școlar județean și al Asociației învățătorilor din județul Alba.

Apare săptămânal cu excepția lunilor Iulie—August.

Un număr 3 lei.

Director: MARIAN SASU.

Prim colaborator: TOMA COCIȘIU

COLABORATORI :

I. Aldea, Jer. Ciungan, Const. N. Buzatu, I. Dobre, A. Duvlea, P. Petringenar, A. Popa, Elena Dr. Stoianovici, I. Raica, T. Trifa, V. Zdrenghea.

ABONAMENT : 150 lei pe an pentru membrii corpului didactic, iar pentru comitele școlare și partic. 180 lei. Redacția și Administrația la biroul Revizoratului școlar — Aiud.

† Nichifor Borza

Ziua de 1 Noemvrîe a. c. ni-a adus o veste foarte tristă, căreia la început nici decât nu voiam să-i dăm crezare. Totuși mai târziu, informându-ne din mai multe părți, a trebuit să luăm cu mare regret cunoștință, că *Nichifor Borza*, vrednicul director al școalei primare de stat „Avram Iancu“ din Alba Iulia, numai este printre cei vii. O moarte năprasnică l'a doborât la pământ în plină activitate, tocmai când era mai de folos familiei sale și școalei, unde a fost ajuns din încredințarea superiorilor.

Nichifor Borza s'a născut la 1 Iunie 1880 în comuna Bucerdea Vinasă, județul Alba. Clasele primare le-a făcut în comuna sa natală și Alba Iulia. Tot în localitatea din urmă a făcut și cele patru clase liceale, când apoi înfră la școala normală de băeți română ortodoxă din Sibiu, pe care o termină în anul 1901.

Examenul de capacitate îl depune în anul 1902, tot la această școală normală.

Funcționează ca învățător confesional în următoarele comune: *Bucerdea-Vinoasă* (1. IX. 1901 — 18. IX. 1903), *Metesiu* (18. IX. 1908—22 IX. 1906). *Drâmbar* (22. IX. 1906—30. IX. 1912), *Bucerdea Vinoasă* (a doua oră 30. IX. 1912—1. I. 1919).

La 1 Ianuarie 1919 e numit de *Consiliul Dirigent învățător—director* la școala primară de stat „Avram Iancu” din Alba Iulia, care luase atunci ființă.

Timp de 27 ani împliniți, Nichifor Borza a împrăștiat cu multă dărnicie și dragoste printre sutele de elevi frumoasele învățături și folositoarele cunoștințe pe care era slăpân. A fost un învățător foarte bun și conștient. Era mereu preocupat de creșterea și luminarea elevilor încredințați conducerii sale.

Ca director a nizuit din toate puterile ca școala sa să o țină totdeauna la nivelul cererut. Zelul și străduințele lui pentru a ține școala la acest nivel, vai, n’au fost înțelese de către unii dintre învățătorii dela școala sa, și de aci s’au ivit adeseori între el și ei regretabile divergențe.

Nichifor Borza a lucrat mult și afară de școală. Având frumoase cunoștințe muzicale a înființat și condus diverse coruri bisericești și profane, cu cari a aranjat multe producțiuni teatrale-corale, foarte reușite; adunând fonduri pentru școlăle, bisericile și societățile culturale respective. Asemenea a ținut multe conferințe populare cu subiecte din domeniul viticulturii și agronomiei, cari cunoștințe și le câștigase la cursurile pe care le audiase ca liner învățător.

Afară de aceste, regretul a fost membru activ la toate societățile culturale, financiare și economice românești din Alba Iulia, unde era mult stimat și apreciat.

Ca membru al societăților noastre învățătoresci din județ, îl cunoaștem cu toți. Ne-a fost totdeauna un valoros și vrednic camarad cu care ne-am mândrit în-

intea altora. De aceea regretăm așa de tare, că s'a depărtat pentru totdeauna din mijlocul nostru.

Figura lui deamnă de învățător român va trăi însă vie în inimile noastre, iar activitatea lui bogată se va înscrie cu litere de aur în istoria învățământului primar din acest județ drept pildă de urmat pentru generațiile noastre viitoare de învățători.

Dormi în pace, dragă colegă Borza.

Marian Sasu.

Spre practica școlii active.

A. Ferrière și dr. Decroly.

La Geneva, în Elveția și în Bruxela, Belgia, sunt două foculare ale Școlii active, întemeiate de doi dintre cei mai de seamă protagoniști ai școlii active. A. Ferrière la Geneva și doctorul Decroly la Bruxela au pus în practică acele principii ale școlii active, cari au umplut paginile multor cărți și reviste.

Către munca lor atenția noastră se îndreaptă stăruitor, căci dacă am cetit până la saturație teoria școlii active, practica lor ne oferă priveliștea unor străduinți de artiști cari desăvârșesc opera uriașe, de a transforma școala...

Sunt vrednici de recunoștința noastră acei ce au făcut teoria școlii active, căci ne-au deschis ochii ca să ne vedem greșelile ce le săvârșim zi de zi, în școala pasivă, ei-au ridicat sufletele către acele sfere cari dau timbrul vieții de azi și se rezumă în cuvintele; „secolul copilului“ Acelora, cari muncitori asidui și fini psihologi, s'au coborât în practică la copii, le datorăm admirația noastră. Nu ca să-i copiem, mania noastră de a introduce reforme, numai pentru că în alte țări au dat bune rezultate, ci pentru că ne arată cu pildă vie aplicabilitatea principiilor școlii active. Nici în Belgia ori Elveția nu sunt *toate* școlile pahare de cristal și nici învățătorii nu calcă pe trandafiri și nici populația nu e atâta de deșteaptă și inteligentă cum ne place să facem asemănare între cei pe acolo și ce e la noi. În plincentrul Bruxellesi, i s'a strigat, la o adunare a părinților, lui Decroly că la școala lui activă, copii nu învață nici să citească, nici să scrie, nici să calculeze. Claparède se plânge de acelaș lucru întâmplat la Geneva.

Școala activă în România va avea nuanța specifică impurărilor în cari trăim, altfel transplantăm floarea exotică pe care mult trebuie s'o îngrijim să nu se ofilească și în schimb să culegem prea puține roade.

Toma Cocșiu.

Creaiți școlael active condițiile desvoltării ei integrale.

III.

Din considerațiunile de sus, școlael muncii utilitaristă, la noi nu se poate împământenii. Ea a trebuit să se retragă în fața unei școlael mult mai puternică, care se poate organiza de'asa, ca să corespundă cât mai bine necesităților vieții sub toate aspectele ei.

Aceasta este școlael activă spiritualistă, care consideră munca nu ca scop, ci ca principiu educativ. Ea dă o cultură generală și-și impune drept scop: Formarea personalității morale. Această școlael privită în compoziția ei adevărată, se prezintă ca o fuziune din cele mai bune elemente ale școlael intemeiată pe filozofia intelectualistă a lui Herbart, ale școlael noi, intemeiată pe filozofia voluntaristă a lui Schopenhauer, și alei școlael muncii, intemeiată și pe filozofia voluntaristă, dar mai mult sprijinită de principiile filozofice ale lui Spencer și care în Germania este susținută de Kerschensteiner. Pentru aceea ne convine mai bine să numim această școlael: „Școlael activă integrală.”

Această școlael, dupăcum și numele ei ne arată, nu operează numai asupra intelectului, nici nu dă lucrului manual vr'o importanță mai mare decât i-se cuvine, ca principiu de învățământ, ci ea operează asupra ființei întregi a copilului și vooiește să readucă la viață clasică trinitate pedagogică cap, mână și inimă, știința, putința și voința, cunoștința, acțiunea și simțirea, pentru a desvolta cât mai armonic toate aptitudinile copilului. Se intemeiază pe psihologia infantilă, care observă funcțiunile sufletestii la inșiși copiii, spre a se putea adapta cât mai mult firii lor. În scopul acesta ea se intemeiază pe intuiția adevărată, pentrucă știe că copilul mai întâie intuiază un lucru și numai după aceea încearcă să-și-l explice —, face învățământul interesant, ca se întrețină viu interesul copilului, iubește ca să fie iubită, se lase influințată, ca să poată influința, deprinde copilul la activitate proprie, la independență, se leagă strâns de mediul ambiant al copilului, ține legătură cu viața, ca să poată crește pentru viață și intensifică armonic ritmul vieții copilului, ca să-l facă fericit.

Aceasta este școlael, căreia noi Românii va trebui să-i dăm o desvoltare cât mai amplă, dar nu numai în reviste, în cărți, în discuții, ci în practică.

Noi, învățătorii mai în vârstă, oridecâteori suntem puși în fața vre-unei probleme școlare de-o importanță mai mare. suntem instinctiv mânaiți a cerceta trecutul activității noastre, pentruca înarmați și cu experiențele trecutului se putem soluționa cât mai bine problema.

Mai'nainte de proclamarea libertății noastre, noi n'am avut o școală proprie ființei noastre specifice naționale, ci o școală octroată, în care ni se impuneau lucruri cu tendințe de'a se provoca perturbațiuni în procesul evoluției noastre. Idealismul picurat în noi de profesorii nostri de odinioară dela Seminariile noastre, ca și avântul și entuziasmul tineresc, cu cari noi am pornit din acele Seminarii, la munca pentru ridicarea culturală a poporului nostru, se lovia greu de cruda realitate a legilor opresorilor nostri. Dar geniul nostru românesc trezit în noi de lumina și căldura idealului, ce ni l-a insuflat aceea școală pregătitoare de învățători, nu se putea odihni. În atmosfera înăbușitoare dintre cei patru pereți ai școlii, atmosferă creiată de dispozițiile legilor nemiloase, asemenea unei unde, care găsind în calea ei stavilar, crește, se umflă și'apoi pornește în alte direcțiuni, potrivit legilor firii ei, — își căuta neincetat alte tărâmuri de desfășurare a energiei lui și acelea erau acelea ale activității extrașcolare.

Așa noi mânați de puterea mistică creatoare a geniului nostru național, opuneam acelei școlae sistematice dar nepedagogice, paralizată de influințele externe dăunătoare, oridecâteori ni se oferea ocazia, o școală a spontaneității, — acolo unde privirile răuvoitoare nu puteau pătrunde ușor. Din toate momentele ce ni le îmbiau atâtea și atâtea obiceiuri din șirul lung al tradiției noastre, noi făceam momente de inspirație națională. Practicăm un cult, prin care comunicăm cu înlesnire dela suflet la suflet, atingând mereu coardele vibrante ale aceluia, pentru viațria necesară devenirii noastre naționale.

Sărbătorile cu multiplele lor momente de elevație sufletească, cu producțiile pline de farmec ale școlărilor, sărbările școlare, șezătorile literare, ospețe, petreceri, erau tot atâtea lumi vesede de înviorare sufletească, de intuiții și sugestii deșteptătoare de nădejdi în mai bine, de aspirații legitime. Cu fiecare din acestea, învățătorul totdeauna la locul său, să leagă tot mai strâns de sătenii săi, cari adorau în el pe luminătorul cărărilor ducătoare la fericirea visată.

Dacă ținem bine seama de toate împrejurările în cari ne-a fost dat ca să rescolim necontentit sufletul poporului nostru, pentru a ținea mereu trează în el conștiința datoriilor ce aveam de îndeplinit, trebuie să subliniem că pârgăia de asigurare a succesorilor noastre pas de pas a fost cooperația strânsă dintre învățător și preot. Acești doi factori culturali ai satelor noastre, știau să-și aranjeze întotdeauna raporturile dintre ei, amăsurat rolului, ce fiecare avea de îndeplinit.

(Va urmă)

Alexandru Duvlea
învățător

Două puteri.

II.

Acum își amintea suferințele 'ndurate, pentru ca să se poată inchipui demnă de iubirea lui; frământările, lacrimile, durerea neașteptată și fulgerătoare a zilelor, când el s'a vândut altelea ca un obiect draguț pentru o sumă de bani, fără a gândi o clipă la sufletul ei singur și trist, care-l iubise ani de-a rândul. Această prăbușire a 'ntregului plan de viață a chinuit-o mult timp și numai cu greu a reușit să-și regăsească drumul vieții, să ierte sufletul ce minte și să hotărească a nu-l mai iubi niciodată. Firea i-se schimbase cu începutul acestei suferinți. Nu voia să mai cunoască fericirea iubirii, dacă cel drag i-a fost răpit de soartea neînțelegătoare. Dar ochiul celui Atotștiutor, care pătrunde adâncurile inimii vedea intenericul suferinții, ce o chinuia și atunci i-a trimis pe Avianu. Seninătatea gândirii, manierele fine, voința lui călăuzită de-o inteligență scăpărătoare echilibrată, sufletul curat, cuprins de dorul binelui și al frumosului, toate acestea făceau din el obiectul de admirație al celor cari îl cunoșteau mai de aproape, iar pentru Lia devenise ființa cea mai scumpă fără de care, n'ar mai fi putut iubi viața.

Acum puterea primei iubiri era învinsă de dragostea soțului cinstit și bun. Dar lupta dintre aceste două puteri lăsase urme pe fața Liei, așa că după stângerea lumânărilor Avianu se 'ndraptă spre ea îngrijat, întrebând-o încet: „Lia scumpă nu te simți bine, mi se pare că ești puțin palidă“.

— Nu-i nimic Vichi dragă, aerul acesta înecăcios e cauza zise ea blând. Chiar atunci se apropie Darie cu un domn.

— Alexandru Bodea, un prieten al meu zise el.

Di, care a cântat așa de frumos? întreabă colonelul.

— Da, da răspunde Lia, întinzându-i mâna liniștită și rece.

La masă Bodea era 'n apropierea D-nei Avianu, dar cu toate privirile lui stăruitoare, nu răuși să-i atragă măcar pentru o clipă privirea ei senină. Își aminti nepăsarea, cu care i-a întins mâna, fără a-i spune un cuvânt și o dureroasă îndoială îi strângea inima, dacă l-a iubit ea vr'odată sau a fost numai prada unui vis? Gândia apoi, că anii mulți în cari nu s'au văzut, sunt îndestulitori pentru distrugerea celei mai sincere iubiri. Nu uita nici răutatea, cu care și-a bătut joc de sufletul ei simțitor și își zicea, că ea trebuie să-l urască așa cum l-a știut iubi odată. Și totuși — ar fi voit s'o vadă altfel — așa cum el se simția, cu norii regretului și a durerii pe frunte. Gânduri cernite îl tulburau. Voia să analizeze starea sufletească a clipelor de față și nu putea ști dacă suferința lui izvorește din mândria de bărbat, care nu are

siguranța c'a fost iubit de femea odată dragă sau cauza este redeșteptarea dragostei vechi. Privi apoi spre Avianu — bărbatul serios și voinic de lângă ea. Îi vorbea dulce și se putea ușor ghici c'o iubește cu sinceritate. Îl trada aceasta toate mișcărilor lui. Lia i-se părea tot cea veche doar' zâmbetul de-i era puțin mai trist. Era fericită lângă el și acestgând îl măhnia adânc. Vedea că totul e prea târziu — sufletul drag, care trebuia să fie a lui, azi este al altuia, iar el nu mai are nici un drept la ființa, pentru care ani în șir a fost obiectul iubirii și cel mai scump vis.

Singura-i dorință era acum să 'nceapă dansul și atunci să-i vorbească macar o clipă. Această fericire mică i-se părea — acum când toate sau sfârșit — mai dulce, ca ori și care alta din viață. D-na Avianu la rândul ei, nu se putea destul mira, cum fața lui atât de copilărească, nu mai avea nimic din expresia atrăgătoare, care-i tulburase mințile. Ochiul atât de dragi ei, păreau oboșiți și triști. Ar fi dorit să-l vadă drăguț și vesel, cum îl știa, nu abătut și atât de schimbat. Chiar când gândia acestea muzica 'ncepu dansul. Avianu o invită c' un zâmbet dulce, iar ea se legăna ușor în brațelele lui. Sandu se 'nfioră — simți o durere atât de vie, încât dacă numai o clipă n'ar fi putut stăpâni puterea iubirii, care s' aprinse din nou, ar fi răpit-o de lângă el.

Doria nebun în acele clipe s'o 'nlanțue cu brațelele lui sărutând-o cu toată patima anilor de când o doria, să-i simtă iar aproape capul blând și trist — să-i vorbească cu dragoste și încredere, lui și numai lui. Împaliza — cu ochii încruntați și tulburi de chinul geloziei îi urmărea cum se pierd fericiti în mulțimea de dansatori. Puterea iubirii îl sfătuia ispititor ce este bine pentru el să facă iar puterea soțului și a omului social îl amenința chinuitor. Cu greu a putut 'nfrunța dintre, aceste două puteri pentru ca dansul următor să poată fi lângă Lia. O invitase atât de rugător, încât ea se 'nduioasă și întinse mâna. C'o mișcare ușoară îi cuprinsese mijlocelul delicat strângând-o tot mai mult. Ea se 'nfioră, ochii îi ardeau—. Simțea iubirea nebună a omului ce-l adcrase. Ar fi voit mai bine să se desclește din brațele-i de fier, dar era imposibil. O strângea cu putere privind-o nespus de trist.

— Lia scumpă Lia, spune-mi sunt iertat?

— Am uitat totul Sandi dragă. Azi am copii și îmi iubesc soțul.

— Nu, nu, Lia, spune-mi sincer, ești tu fericită într'adevăr?

— Dar ce crezi Sândicule, aș putea fi altfel lângă un bărbat atât de bun ca Victor. El a fost medicul sufletului meu îndurerat, pe care tu — călător pribeag — l-ai rănit și nu te-ai mai întors niciodată ca să vindecî rana, ce singur ai deschis-o. Azi durerile trecutului îmi apar într'o lumină mai blândă, prin vălul aducerii aminte. Dar tu ești mulțumit Sândicule?

E lungă povestea vieții mele Lia, e tristă și amară și ori ce ți-aș spune nu mă vei crede și nu are rost. . . .

— Nu Sandi dragă, fi sincer spunem că prețul fericirii mele n'a fost de ajuns, pentru ca să-ți câștige norocul visat de tine? Te-am iubit prea mult, pentru ca durerea ta să nu mă doară și azi, iar dacă soarta rea n'a voit să-ți fiu ceva mai aproape, nu mă poate opri de-a-ți fi prietenă. . . .

O lacrimă scăpată fără voie a fost răspunsul.

Muzica încetă și Avianu zâmbind prietenos întrebă :

— Îți place cum dansează Lia, Dle Bodea?

Da, da, foarte mult răspunse acesta abia șoptind.

* * *

Raze dulci de soare ce răsare, străbăteau în căsuța albă prin fereastră și se așezau pe icoane și alesăturile frumoase deasupra patului. Sandu se trezi. . . își deschise ochii. Un miros blând de busuioc se cobora de după crucea veche așezată la capul lui. Își plimbă a lene privirea pe lucrurile din casă. Într'un ungher era o fotografie de când a fost student, așezată într'un cadru brodat de cea mai dragă ființă : Lia Dolejanu.

„Lia, Lia” își zise de mai multe ori și înaintea ochilor lui sufletești apăru imagina copilei ce-o iubise, apoi portretul trei, pe care o visa'n orele de studiu și în urmă chipul femeii Avianu. . .

Inima i-se strânse de durere. . . peste față i-se așeză o umbră de întuneric. Rămase așa câteva clipe, dar deodată ușa se deschise și apăru în prag mama Veronică :

— Te-ai deșteptat măicuță? zise ea lipindu-'și buzele de fața lui frumoasă.

— Ai dormit bine Sandule? Ți-am pus trei perne, ca să te poți odihni.

— Bine mamă dragă. De aceea am venit acasă, pentrucă-mi era dor de binele și odihna pe care nu le pot afla de cât lângă tine, zise el și privirea din nou îi alunecă spre portret.

Bătrâna cu ochii umezi îl întrebă, la ce gândește, când se uită așa pierdut?

„Nu știi mamă dragă” răspunse el și două lacrimi căzură pe mâna ei zbârcită. Se întoarse'n altă parte. . . închise ochii, par'că ar fi voit să se piardă în lumi mai senine, iar bătrâna înduioșată ieși, dând din cap și inchizând ușa incetinel. . .

Aurora Popa.

